

Preek 3 november
HWS Ontmoetingskerk
1 Korintiërs 5:1-13

Gemeente van Jezus Christus,
We gaan het vandaag hebben over de kerkelijke tucht... En als ik dat zo zeg zie ik niemand bijzonder blij kijken... Het is een onderwerp waar we het als kerkelijke gemeente liever niet over hebben, misschien ook wel onnodig vinden... Toch gaat het in ons Bijbelgedeelte vandaag daar wel over. Paulus spreekt harde woorden, zo lazen we de opdracht om iemand uit de kerk in Korinthe uit te leveren aan Satan. En ook: 'Verwijder wie kwaad doet uit uw midden.' Wat kan Paulus hier in vredesnaam mee bedoelen? En ook: wat hebben wij hier nu vandaag aan dit Bijbelgedeelte?

Toen ik jaren geleden van de zondagschool afgang kreeg ik een Bijbeltje cadeau. Het was een heel bijzondere Bijbel want naast de Bijbelboeken stonden ook de Psalmen in de berijming van 1773 erin, en verder verschillende belijdenisgeschriften en ook de traditionele formulieren. Zo was er het formulier om kinderen te dopen, formulier voor het avondmaal, voor trouwen, voor bevestiging ambtsdragers, belijdenis... En ook 'Formulier van de ban of de afsnijding van de gemeente van Christus'. Ik weet nog dat ik tot de ontdekking kwam dat die er ook tussen stond. En eerlijk gezegd vond ik dat toen compleet belachelijk. Ik kon me geen situatie indenken waarin je als kerk tegen iemand zou zeggen: 'jij hoort er niet meer bij'. We verlangen er juist naar dat mensen tot geloof komen, bij de kerk horen... We zeggen: 'je bent welkom zoals je bent'... En dan zo'n formulier. Alleen het bestaan al vond ik pijnlijk, en een onnodig overblijfsel van een tijd die geweest is...

Dat was toen, nu is het anders. Alleen al omdat de 'ban' nu op dit moment meer actueel is dan het is geweest sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog. Kijk bijvoorbeeld maar naar Duitsland. Zowel de Evangelische Kirche, de Duitse PKN zeg maar, als de Rooms-Katholieke kerk hebben hun gemeenteleden verboden om op de rechts-extremistische partij AFD, Alternative für Deutschland te stemmen. Doen ze dat toch, dan kunnen er tuchtmaatregelen volgen. Zo zijn er verhalen bekend van verschillende kerkelijke vrijwilligers die hun taak moesten neerleggen, en één predikant is uit het ambt gezet nadat hij zich beschikbaar had gesteld voor de gemeenteraadsverkiezingen namens de AFD. Dat is heftig...

In Nederland is er onlangs een verklaring vanuit Micha-Nederland uitgegaan waarin wordt gesteld dat het evangelie en extreemrechts niet samen gaan. In die verklaring worden de PVV en de Forum voor Democratie met name genoemd. Deze verklaring is tot op heden door 832 zogenoemde vooraanstaande christenen getekend, denk aan predikanten en andere kerkelijke leiders. Dat heeft nog niet expliciet met de kerkelijke tucht te maken, maar het klinkt er al wel in door... Want wat doe je als een ambtsdrager actief is voor de PVV en je predikant heeft die verklaring ondertekent? Dat kan niet samengaan. Via-via hoorde ik al over een organist die werkt voor de PVV en daarom niet meer welkom is om te spelen in zijn eigen kerk. Wat vindt u daarvan?

En belangrijker nog de vraag: wat leert de Bijbel ons hierover? In Korinthe bestond er nog geen PVV, maar er was wel veel mis. Zo bestond er een uitdrukking over de Korintiërs dat zij zonder moraliteit zouden leven. Het was een grote havenstad en er werd heel wat af gezondigd. Spreekwoordelijk gezien was het een duistere stad. In de kerkelijke gemeente hoort het anders te zijn. Maar het eerste vers dat we lazen: 'Het is algemeen bekend dat er een geval van ontucht bij u is dat zelfs bij de heidenen niet voorkomt: er is iemand die met de vrouw van zijn vader leeft.'

We moeten hier waarschijnlijk niet denken aan zijn moeder, maar aan zijn stiefmoeder. We weten niet of zijn vader nog leefde, maar dat maakt ook niet uit. Dit is sowieso een situatie die absoluut onacceptabel was. In het Oude Testament wordt dit op verschillende plekken ten strengste verboden en zelfs in de Romeinse wetgeving was dit streng verboden... Toch gebeurde het in de kerk in Korinthe. Er wordt gesproken over de man, en verder niet over de betreffende vrouw. We kunnen er daarom vanuit gaan dat die man wel lid was van de kerk, maar die vrouw niet.

En Paulus zegt dus: dat de gemeente die persoon aan satan, de duivel, moet uitleveren. Als je dat zo leest dan schrik je van die woorden. Paulus die juist keer op keer alles op alles zet om mensen bij Jezus te brengen. Draagt hier op om iemand aan satan uit te leveren... Dit is overigens niet de enige keer in de Bijbel dat we deze uitdrukking tegenkomen. Ook in 1 Timoteüs, ook een brief van Paulus, staat het.

We lezen daar: 'Onder hen bevinden zich Hymeneüs en Alexander, die ik aan Satan heb overgeleverd om hun te leren dat ze God niet moeten lasteren.'

De uitdrukking aan satan uitleveren of aan satan overleveren was in die tijd een bekende Joodse uitdrukking. Het betekende zoiets als iemand excommuniceren, of sprekend met de klassieke formulieren, iemand in de ban doen. In wezen zeggen: 'jij hoort er niet meer bij'.

Zou dat voor ons ook een goede mogelijkheid moeten zijn? Om gewoon mensen die op een verkeerde manier leven weg te sturen uit de kerk? En waar leg je dan de grens? Na wat voor daden moet je worden weggestuurd?

Wat leren wij nu van deze tekst? Het is belangrijk om steeds in gedachten te houden dat er een soort van kloof is tussen enerzijds de kerk en anderzijds buiten de kerk. Ik spreek over een kloof, dat is iets wat niet te missen zou moeten zijn. Toch blijkt in de praktijk dat het verschil tussen in de kerk leven en buiten de kerk leven vaak niet zo heel groot is... Maar zo hoort het niet te zijn. Zeker in een plaats als Korinthe. Daar leven de meeste mensen op een uitzonderlijk zondige manier. Het is een plek van duisternis. De kerk hoort daar tegenover te staan als een plek van licht. Jezus is het licht van de wereld. En Hij zegt tegen Zijn leerlingen, tegen ons: 'Julie zijn het licht voor de wereld'.

Dat maakt christenen anders, niet beter, niet meer, dan een ander... Maar dat maakt gelovigen wel... heilig... Door te geloven maakt God ons heilig, apart gezet voor Hem. En het is de bedoeling dat wij daarin mee gaan. Dat wij veranderen, andere mensen worden tot eer van God.

Als leefregel eerder deze dienst hoorden we het verhaal van de voetwassing. Jezus die voordeed dat wij de minsten mogen zijn onderling. Elkaar mogen dienen. Verderop in datzelfde Bijbelhoofdstuk horen we Jezus zeggen: 'Aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie mijn leerlingen zijn.' Als christenen worden wij geroepen om een heilige gemeenschap te zijn, een plek van onderlinge liefde, een licht in het duister... En mensen zien dat, gaan daar ook naar verlangen, komen tot geloof.

En dat is de eerste reden waarom die man in Korinthe in de ban moest. Hij was geen hoopvol bakken van licht in de duisternis, maar vanwege zijn ontucht was hij juist nog donkerder dan de omgeving. Hij was geen vuurtoren waar mensen op afkwamen, maar een donkere storm waar mensen bij vandaan gingen. De situatie rondom deze persoon in Korinthe stootte mensen af, dat kan niet, dat mag niet, daar moest iets veranderen...

Deze tekst vraagt ook aan ons... Hoe helder schijnt ons licht als gemeente? Staat het licht op een standaard dat iedereen het kan zien? Verstopen wij het licht en zetten we het weg? En ook als jij gelooft, wat voor licht ben jij? Helder, fel, vol van Jezus? Of flikkerend, zwak, wispelturig? Of misschien zelfs als die man in Korinthe... Duister...

De blik naar buiten is één reden voor de ban. De tweede reden is voor de gemeente zelf. Want de gemeente zelf lijdt er ook onder. In de eerste brief aan de gemeente in Korinthe komen we keer op keer tot de ontdekking dat er van alles mis was in die gemeente. Zo gaat het in het gedeelte van vandaag ook over dat de gemeente trots is en zelfvoldaan... Ze zijn wel tevreden met zichzelf... Daar hoeft niet direct iets mis mee te zijn... Maar de vraag die gesteld moet worden is: 'zou God ook tevreden zijn met ons?' Als ik zo om me heen kijk heb ik het idee dat deze gemeente ook veel heeft om trots op te zijn. Jezus lijkt centraal te staan, veel kinderen... Maar hoe zou God naar deze gemeente kijken? Dat is een vraag die we allemaal keer op keer horen te stellen... En dat is de vraag die in Korinthe vergeten werd... Want de zonde van die man was er... En toch die trots...

Er is veel discussie over waar de Korintiërs nou precies trots op waren. Sommigen zeggen die trots komt van de gaven en het geloof dat er was, terwijl ondertussen de zonde in hun midden woekert... Anderen zeggen dat die trots juist komt door deze man. Immers vanwege de christelijke vrijheid zeggen ze dat alles is

toegestaan: 'kijk eens hoe vrij wij leven'. Maar dit is niet goed. Bekeer je zegt Paulus, doe het kwaad uit je midden en...

En... Het meest vanzelfsprekende zou zijn: en leef op de goede manier, houd je aan Gods geboden en als je dat niet doet pas dan maar op voor de tucht... Maar dat is niet het evangelie. Dan worden wij weer gebonden aan een wet, dan zijn wij niet meer vrij, dan moeten wij in angst leven... Dat is zo menselijk... Maar dat is niet het evangelie van de gekruisigde Christus. Hij die ons bevrijdt van de zonde, ons in vrijheid zet en ons laat leven zonder angst.

Bekeer je zegt Paulus, doe het kwaad uit je midden en... Wees zoals Jezus je in geloof heeft gemaakt. In vers 7 dat we met elkaar lezen staat: 'Doe de oude desem weg en wees als nieuw deeg. U bent immers als ongedesemd brood omdat ons pesachlam, Christus, is geslacht.' Wij zijn het ongedesemde brood. Niet omdat wij zo goed zijn, maar omdat ons pesachlam, Christus, is geslacht. Dat zijn niet onze verdiensten, Hij doet het. En wat wij in geloof mogen doen, is zijn wie Christus ons in geloof maakt. In vrijheid, in het licht... Maar ook wetende wat Paulus schrijft: 'Weet u niet dat al een beetje desem het hele deeg zuur maakt?' Paulus verwijst hier naar Exodus 12. Het verhaal van de uittocht uit Egypte. Het feest van Pesach. Het volk Israël was lang in slavernij geweest, maar God ging hen bevrijden. Het was een nieuw begin en het volk moest klaar staan om snel te vertrekken. En dus moesten ze ongedesemd brood hebben, dat was snel klaar. Heel radicaal staat er ook in dat hoofdstuk dat bij het Pesachfeest er geen zuurdesem mag zijn in de huizen, diegenen die wel iets eten met zuurdesem erin moeten uit de gemeenschap van Israël worden gestoten. Met andere woorden: zij moesten in de ban worden gedaan.

Het is daar symbolisch. Het volk Israël ging een nieuw begin tegemoet, bevrijd uit de slavernij. Wanneer wij tot geloof komen is dat ook een nieuw begin, wij worden bevrijd uit de slavernij van zonde, van duisternis, van al het kwaad... En zo bouwt Paulus verder op dit voorbeeld. Door Jezus worden wij als ongedesemd brood, dat is dat nieuwe begin... Maar wanneer er een beetje desem is, het duister van het oude zondige leven, dan kan dat het hele brood zuur maken. Die man in Korinthe had die desem in zijn leven... Zijn brood was verandert. Het was niet meer het ongedesemde brood dat Jezus er van had gemaakt. En dat desem van die man werkte door in de gemeente. De gemeente werd door dat desem ook zuur, veranderde, niet ten goede...

En dus moest de desem weg... Die man moest weg... om de gemeente weer te laten zijn zoals Christus hem had gemaakt. Bekeer je zegt Paulus, doe het kwaad uit je midden en wees zoals Jezus je heeft gemaakt. Dat is de opdracht voor ons als gemeente. Doe het kwade weg uit ons midden...

Betekent dat dat we alle mensen die zondigen weg moeten sturen? Dan is volgende week zondagochtend de kerk hier helemaal leeg. God haat de zonde, maar Hij houdt van de zondaar... Dat is waarom in dit gedeelte die man in de ban moest. Door hem kwamen mensen minder snel tot Jezus, door hem groeide de zonde in de gemeente... En derde reden... Juist uit liefde moest de man in de ban.

We lezen: 'moet u die persoon aan Satan uitleveren. Dan gaat zijn huidige bestaan verloren, opdat hij voor een blijvend bestaan zal worden gered op de dag van de Heer.' Het uitleveren aan satan moeten we verstaan als over die kloof heen zetten. Niet meer aan de kant van de kerk, maar aan de kant van de duisternis, aan de kant van satan. Voor de gemeente in Korinthe verandert dan namelijk de relatie met de man. Niet langer een broeder in het geloof, die de gemeente beschadigt, maar een naaste in de omgeving. Iemand die geen invloed heeft op de heiligheid van Gods gemeente, maar iemand die op dezelfde manier benadert moet worden als andere mensen buiten de kerk, dus vol naastenliefde...

Dat is een groot verschil met onze cultuur. Wanneer iemand in onze tijd iets heel ergs doet, soms zelfs iets minder erg, dan wordt zo iemand gecancelled. Die persoon doet er niet meer toe, telt niet meer mee, weg ermee. Zo mag het nooit in de kerk zijn. Wij volgen het voorbeeld van Jezus. Hij die bijvoorbeeld de gelijkenis van de verloren zoon vertelde. De zoon die zijn vader ongelofelijk veel pijn deed, maar de vader die later liefdevol op zijn zoon komt afgerend en hem met liefde overlaadt. Zo is die vader, zo is God, dat voorbeeld mogen wij in de praktijk brengen.

En vanuit dat voorbeeld wordt deze man in Korinthe ook weggestuurd. Want hij heeft nu drie opties: 1. Een andere kerk vinden, maar dat betekende dat hij weg moest uit Korinthe en het was maar de vraag hoe die nieuwe gemeente met zijn zonde zou omgaan, waarschijnlijk zouden ze hem ook wegsturen. 2. Het geloof vaarwel zeggen, maar dat was in de praktijk al gebeurd. Of 3. Tot inkeer komen, en weer onderdeel worden van de gemeenschap. In 2 Korintiërs 2 lezen we over iemand anders die in de ban werd gedaan: 'Daarom roep ik u op hem weer in liefde te aanvaarden.' Dat is het doel, dat is het verlangen, zo wordt iemand voor een blijvend bestaan gered op de dag van de Heer.

Ik had het over het 'Formulier van de ban of de afsnijding van de gemeente van Christus' maar direct daarop volgt, en dat kan in de kerk niet anders: 'Formulier van de wederopneming des afgesnedenen in de gemeente van Christus'.

Deze persoon moest dus in de ban worden gedaan voor de mensen buiten de kerk, voor de mensen binnen de kerk en voor deze persoon zelf. En nu wij... Wat is onze roeping in het geloof wanneer wij worden geconfronteerd met een ernstige zonde in ons midden? Het moge duidelijk zijn dat een klein beetje desem het brood zuur maakt en dat actie dus vereist is.

Voor de mensen buiten de gemeente. Zodat zij kunnen zien dat wij een heilige licht-brengende gemeenschap zijn. Voor de mensen binnen de gemeente, zodat wij niet veranderd worden door de zonde in ons midden. En voor de persoon zelf...

Maar hoe? Ik denk niet dat het in onze huidige tijd en cultuur verstandig is om mensen uit de kerk te zetten. Wij leven in de regel niet op een dusdanige verweven manier mee in de gemeenschap dat de ban de schok teweeg zou brengen in ons leven die nodig is. De schok die er wel was in Korinthe en er ook een eeuw geleden zou zijn geweest. Sterker nog de meesten van ons zullen gewoon naar een andere kerk gaan, hoeveel kerken telt Capelle en omgeving wel niet? Of we zijn zo boos dat we de kerk vaarwel zeggen, wat dus juist een averechts effect heeft.

Hoe dan? Allereerst is het belangrijk om te onthouden wat Jezus ons leert. Hij gebruikt het beeld van een balk en een splinter. We moeten niet de splinter uit het oog van een ander willen halen als we zelf nog een balk in ons eigen oog hebben. Jezus zegt: 'verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter uit het oog van je broeder of zuster te verwijderen.' En daarna volgen we wat Jezus ons leert in Matteüs 18. Spreek eerst de persoon in kwestie aan onder vier ogen. 'Als hij luistert, heb je hem teruggewonnen. Luistert hij niet, haal er dan een of twee anderen bij (...). Als hij ook naar hen niet luistert, leg het dan voor aan de gemeente.'

We hebben het er in de kerk vaak over dat wij een licht voor de wereld zijn, en dat we ernaar verlangen om mensen bij Jezus te brengen. Maar hoe kunnen we dat doen als er een groot probleem is in ons midden? De theoloog Tom Wright gebruikt bij deze tekst het beeld van een dokter. De gemeente is het lichaam en er zit iets in ons lichaam dat niet goed is: een virus, een nare bacterie, een ziekte... Als je het de ruimte geeft dan kan het je lichaam ernstig beschadigen. En dus gaan we naar de dokter. Die helpt ons om weer gezond te worden.

Zo is het ook hier en nu. Deze gemeente kun je vergelijken met een lichaam. Er zijn ongezonde plekken, breng ze bij Jezus. Hij kan ze genezen. En dan is het misschien heel gemakkelijk om de fouten in de ander aan te wijzen, maar zoek ze allereerst bij jezelf. Denk aan die balk in je eigen ogen... Bid om de Heilige Geest, dat Hij ons mag tonen wat het desem in ons eigen leven is... En bid om hulp om die desem weg te doen. Zodat wij zijn wie Jezus ons maakt in geloof.

Zo ben jij een stralend licht in deze donkere wereld. Zo verandert de Heilige Geest door deze gemeente heen mensen. Zo groeit en bloeit de kerk van Jezus Christus in Scholleveer en in heel de regio, tot eer van God en tot zegen van de mens. Doe het kwade weg. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410